

**5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ OKULA UYUM BECERİLERİNİN BAZI
AİLE ÖZELLİKLERİNE GÖRE İNCELENMESİ**

**THE INVESTIGATION OF SCHOOL COMPLIANCE SKILLS OF 5-
6 AGE CHILDREN ACCORDING TO SOME FAMILY FEATURES**

*Merve ŞEPİTÇİ SARIBAŞ**
*Gülümser GÜLTEKİN AKDUMAN***

Özet

Araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocukların okula uyum becerilerini belirlemek, okula uyum becerileri ile aileye ilişkin bazı demografik özellikler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, resmi ilköğretim anasınıfları ile resmi bağımsız anaokullarına devam eden 350 çocuk ile yürütülmüştür. Veri toplamak amacıyla; Çocuklar için Genel Bilgi Formu ve 5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 24 paket programında analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda okula uyum becerilerinin aile tipine, anne yaşına, annenin öğrenim durumuna, annenin mesleğine, babanın yaşına, babanın öğrenim durumuna ve babanın mesleğine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$).

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönem, okula uyum, okula uyum becerileri

Abstract

The aim of this study was to determine the school adaptation skills of 5-6 year old children attending pre-school education institutions and to investigate the relationship between school adaptation skills and some demographic characteristics of the family. The research was carried out with 350 primary school children. In order to collect data; General Information Form for Children and School Assessment Adaptation Scale for 5-6 Age Children were used. Data were analyzed in SPSS 24 package program. As a result of the study, it was seen that school adaptation skills differed statistically according to family type, maternal age, mother's education level, mother's profession, age of father, father's education level and father's occupation ($p<0.05$).

KeyWords: pre-school period, scholl orientation, scholl orientation skills

1-GİRİŞ

* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi A.B.D., Doktora Öğrencisi mervesepitci@icloud.com

** Prof. Dr. , Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi A.B.D., gulumser@gazi.edu.tr

Okula başlamak, çocuğun hayatındaki en önemli olaylardan biridir. Çocuk okula başladığında daha önce karşı karşıya kalmadığı programlı öğretimin gerektirdiği etkinliklerin içinde bulunmakta, belirli kurallara uyum göstermekte ve okuma-yazma, matematik, sosyal, fen vb. konuları öğrenmek gibi durumlarla yüz yüze gelmektedir (Oktay & Unutkan, 2003, s. 145).

Okul öncesi eğitim ortamına uyum, çocuğun aile dışındaki ilk sosyal ortamı olan okula uyum sağlamasıdır ve erken çocukluk yılları için önemli bir deneyimdir. Okul öncesi dönemde sosyalleşme süreci, çocuğun okula uyumuna bağlı olarak değişim göstermektedir (Kienig'den aktaran Kotil, 2010, s. 24).

Okul çocuğa birçok fırsat sunmaktadır. Okul çocuklara akranları ile birlikte olma, grup olarak çalışma, işbirliği içinde hareket etme gibi hem sosyal hem de kendini gerçekleştirme gibi bireysel olarak bazı avantajları sağlamaktadır. Okul öncesi kurumlarında çocuklar gerçek ailelerinden sonra ilk defa başkaları ile uzun süreli sosyal etkileşim içinde bulunurlar. Bu dönemde aile dışında kimse ile ilişki kuramamış, farklı uyaranlarla baş başa kalamamış ve sosyalleşmemiş çocuklar okula uyum sağlamakta zorlanmaktadır (Yavuzer, 2005, s. 152).

Çocukların okula uyumda güçlük çekmemeleri için çocukların bazı hazırlıkları tamamlamış olması gerekmektedir. Polat-Unutkan (2003), bu hazırlıkları sosyal ve entelektüel hazırlık olmak üzere iki aşamada ele almışlardır. Sosyal hazırlık çocukların aileleri dışındaki kişilerle olumlu deneyimlerini ve yaşantılarını içermektedir. Entelektüel hazırlık ise çocukların okulda arkadaşları ve öğretmenleriyle sağlıklı iletişim kurabilmesini ve kendilerine güvenmelerini, kendilerini ifade edebilmelerini içermektedir (Polat Unutkan'dan aktaran Erten, 2012, s. 51). Yine okula uyumu etkileyen kişisel bir takım hazırlıkların bulunması yanında okulunda çocukların uyumuna katkıda bulunabileceği aşikârdır. Çocuğun okulu benimseme ve kabul etme süreci çocuğun okula uyumunu etkileyen önemli bir değişkeni temsil etmektedir. Eğitim kurumlarına yeni başlayan çocukların eğitim sistemine uyum sağlamalarına yardımcı olmak amacı ile okul yönünde de gerekli tedbirlerin alması ve çocuğa yönelik, onları memnun edecek çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir (Kaya & Akgün, 2016, s. 1312).

Çocuk anneden uzak kalmaya ve okula başlamaya ne kadar hazır olursa olsun çocukların okulun ilk günlerinde zorluk çekmeleri normal bir durumdur. Çocuğun tanımadığı bir ortama girmesi ve hiç tanımadığı kişilerle birlikte olması onların tedirgin olmalarına yol açabilmektedir (Dirim, 2003, s. 43). Öncelikle çocuğun okula kolay uyum sağlayabilmesi ve alışabilmesi için ebeveynlerin kararlı olması gerekmektedir. Çocuk, kendine güvenmeyen, tedirgin veya pişmanlık duyan ebeveynin duygularını kolay bir şekilde anlayabilmekte ve kendisi de bu duygular içine girebilmektedir (Karataş, 2009, s. 86). Çocuklar okula başlamadan önce ailelerinden bazı tutum,

davranış ve değerleri öğrenmektedirler. Böylece aileye ve çevresine uyum sağlayan çocuk, okula başladığında da okula uyum sağlamaya çalışmaktadır (Akbaş, 2008, s. 342). Okula uyum sağlamada da en büyük sorumluluk öğretmene düşmektedir. Öğretmen çocuğu anlamalı ve çocukla okul arasında bir köprü olmalıdır (Erten, 2012, s. 51).

Okula başlayan çocuklar yeni bir dünyanın kapısını da aralamış olurlar. Çocuklar bu yeni dünyaya alışma sürecinde bir takım tavırlar sergileyebilmektedirler. Bazı çocuklar grup içinde rahatça kendi yollarını bulurlarken bazı çocuklar ise daha fazla ilgiye ihtiyaç duymaktadırlar (Yavuzer, 2010, s. 186). Çocuklar ilk olarak okula başladıklarında kurallara uymada, sosyal ilişkiler içine girmede ve kendini kontrol etmede zorluklar çekebilmektedirler. Bu sebeple okula başlanılan ilk haftaların kritik bir önemi bulunmaktadır. Çocuklar okula uyum sürecindeki yaşantıları ve okul öncesi dönemde yaşadığı deneyimlerine göre ileriki süreçlerinde başarılı veya başarısız olabilmektedirler (Seven, 2011, s. 30, 31).

Okul öncesi kurumlarına yeni başlayan çocuklar okul uyumu süreci ile ilk kez karşı karşıya gelmektedirler. Bu ilk yaşantı okul öncesi eğitim sürecinin yanı sıra ilkökul dönemini de etkileyebilmektedir. Okula ilk uyum sürecinde sorunlar ve gerginlikler yaşayan çocuklar kısa ve uzun vadede birçok olumsuz durumlarla karşılaşabilmektedir. Okula uyumun sağlanabilmesi için çocuğun çeşitli becerileri kazanması gerekmektedir. Sosyal becerilerin, öz düzenleme becerilerinin ve farklı uyum becerilerinin kazanılması çocukların okula alışmalarına ve okulu sevmelerine katkı sağlamaktadır. Okula uyumun çocuğun yaşamındaki etkileri göz önüne alındığında okula uyum sürecinin detaylı biçimde incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Gülay, 2011, s. 140, 141).

Okul öncesi dönemde okula uyum sağlamak çocuğun temel becerileri kazanmasında zemin oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra okul öncesi eğitimin görevlerinden biri de çocuğun daha sonraki okul deneyimleri için daha kolay uyum becerilerini kazandırmaktır. Okul öncesi dönemindeki çocukların okul öncesi kurumlarına devam etmesi ilkökula geçiş için çocukların hazır bulunuşluklarını artırmaktadır. Bu sebeple okul öncesi eğitim kurumları, programlar ve çocuklara sunulan koşullar bakımından çocukları okula hazırlayıcı ve uyumlarını kolaylaştırıcı bir şekilde hazırlanmalıdır. Çocukların okula hazır olup olmadıklarını ve okula uyum sağlayıp sağlayamayacakları ile ilgili değerlendirmelere de yer vermek gerekmektedir (Tunçeli & Akman, 2014, s. 334).

Çocuklardan beklenen davranış, eylem veya kazanımların pozitif yönde meydana gelebilmesi için, okul sistemine katılan her bir çocuğun sosyal ve duygusal açıdan okula uyum sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle çocuğun okula sosyal ve duygusal olarak uyum sağlaması, eğitim hayatının

başlangıcı ve sonraki gelişmeler açısından en önemli basamağı oluşturmaktadır (Ensar & Keskin, 2014, s. 464). Ayrıca okula uyum ile ilgili ilk girişimler ne kadar erken olursa o kadar faydalı olacağı düşünülmektedir. Ensar ve Keskin (2014), yaptığı araştırmada, okul öncesi eğitim alan çocukların sosyal duygusal uyum puanlarının okul öncesi eğitim almayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Okula uyum sağlayabilme-sağlayamama çocukların gelecekte karşılaşacağı okul kurumuna karşı ön yargı veya pozitif duygular geliştirmesine sebep olabilmektedir. Ayrıca okula uyum sağlayamayan çocuk diğer çevredeki kişilere ve sosyal alana karşı da olumsuz düşünceler geliştirebilmekte ve kendini geri çekebilmektedir. Okul öncesi dönemde okula uyum çocuğun ileriki okul yaşantılarını, sosyal ortamını, kişiliğini, kendi ile ilgili düşüncelerini, özgüvenini ve iletişimini, kısacası ileriki hayatını etkilemesi bakımından oldukça önemlidir.

Okula uyumu etkileyen faktörler incelendiğinde genel olarak okula uyum becerilerine fizyolojik, zekâya dayalı, çevresel ve duygusal faktörler etki edebilmektedir. Ayrıca çocuğun okula uyumunda genellikle ailesel faktörlerin daha etkili olduğu görülmüştür. Duygusal olarak hassas, dışa bağımlı çocuklarında okula uyumu oldukça güçtür (Oktay, 2000, s. 269-281). Okul öncesi dönemde okula uyum becerilerinin belirlenmesi ve bazı demografik özelliklerin bu becerileri nasıl etkilediğinin saptanmasının, çocuğun o anki ve ileriki yaşamlarında bulunduğu çevreye uyum sağlama ve sosyalleşme kalitesinin artırılmasına yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın temel problemi; okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının okula uyum becerilerini belirlemek ve bazı demografik özelliklerin bu becerileri nasıl etkilediğini incelemek olarak belirlenmiştir.

Bu bağlamda “Çocuğun aile durumu, aile tipi, anne-baba yaşı, anne-baba öğrenim durumu ve anne-baba mesleği çocukların okula uyumları (okulu sevme, işbirlikli katılım, okuldan kaçınma ve kendi kendini yönetme alt boyutları) üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmakta mıdır?” sorularına cevap aranmıştır.

Okul öncesi dönemde okula uyum ile aileye ilişkin demografik özellikler arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların az olması bu konudaki araştırmaları önemli kılmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada, uygulama sonrasında elde edilen bilgiler doğrultusunda okula uyum becerilerinin bazı demografik özelliklerden etkilendiğini sunmak ve öncü çalışmalardan biri olmak hedeflenmiştir.

2. YÖNTEM

2. 1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının bazı demografik özellikler ile okula uyum becerileri arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı olarak incelendiği bu araştırma, tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2012, s. 77).

2. 2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklar oluşturmaktadır. Örnekleminin uygulama işlemi; resmi ilkokullarının anasınıfları ve bağımsız anaokulları tamamında olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden kotalı örnekleme yöntemine uygun olarak resmi ve özel anasınıfı bazında büyüklükleriyle orantılı olarak uygulanmıştır. Kotanın belirlenmesinde kullanılan anaokulu-anasınıfı sayıları ve toplam mevcutları T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Ankara-Yenimahalle İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünden temin edilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okul öncesi eğitime devam eden 350 çocuk oluşturmuştur.

2. 3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocukların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla hazırlanan “Çocuklar için Genel Bilgi Formu” ve çocukların öz düzenleme becerilerinin belirlenmesi için “Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği (ÇODDÖ)” kullanılmıştır.

2. 3. 1. Çocuklar İçin Genel Bilgi Formu

Araştırmada çocukların ailelerinin demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Çocuklar İçin Genel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Form çocukların öğretmenleri tarafından yanıtlanmıştır.

2. 3. 2. 5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği

Orijinal ölçek, 27 maddeden ve “okulu sevme” alt ölçeği, “işbirlikli katılım” alt ölçeği, “okuldan kaçınma” alt ölçeği ve “kendi kendini yönetme” alt ölçeği olmak üzere 4 alt ölçekten oluşmaktadır. Okulu sevme alt ölçeği 5 maddeden oluşmakta ve çocuğun okulu ne kadar sevdiği hakkındaki öğretmen görüşlerini ölçmektedir. İşbirlikli katılım alt ölçeği 8 maddeden oluşmakta,

çocuğun öğretmenin otoritesini, sınıf kurallarını ve sorumluluklarını ne kadar yerine getirdiğini belirtmektedir. Okuldan kaçınma alt ölçeği 5 maddeden oluşmakta ve çocuğun sınıf ortamından kaçınma eğilimiyle ilgili öğretmen görüşlerini göstermektedir. Kendi kendini yönetme alt ölçeğinde 9 madde bulunmaktadır ve çocuğun sınıf içindeki bağımsız ve benmerkezci davranışlarını bu alt ölçekte belirlemek mümkün olmaktadır. Ölçekteki her madde “Uygun Değil”, “Uygun” ve “Tamamen Uygun” görüşleri ile değerlendirilmektedir (Önder & Gülay, 2010, s. 2012-2014).

Ladd, Kochenfender ve Coleman tarafından 1996 yılında geliştirilen Okul Uyumu Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği (The Teacher Rating Scale of School Adjustment for 5-6 Years of Children), Önder ve Gülay tarafından 2010 yılında geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve ölçek Türkçeye uyarlanmıştır.

2. 4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarının örnekleme uygulanmasına ilişkin gerekli izinler, ölçeğin Türkçeye uyarlamasını ve geçerlilik-güvenirlik çalışmalarını yapmış kişilerden alınmıştır. Uygulama yapılacak okullar belirlenmiş ve Millî Eğitim Bakanlığında okullarda uygulama yapılabileceğine dair izin alınmıştır. Uygulama yapılacak olan okul yetkilileri ile görüşülüp uygun gün ve tarih belirlendikten sonra uygulamayı gerçekleştirmek üzere belirlenen okullara gidilmiştir. Gidilen her okulda öğretmenler ile görüşerek ölçme araçları öğretmenlere bırakılmış, öğretmenlerden çocuklar için doldurmaları istenmiştir.

2. 5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, araştırmaya katılan çocukların “5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeğinin” okulu sevme, işbirlikli katılım, okuldan kaçınma ve kendi kendini yönetme alt boyutlarının demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız değişkenin kategori sayısına bağlı olarak t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Anlamli çıkan farklılıklarda ayrıca grup farklılıklarının tespit edilmesi amacıyla Tukey HSD testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Yapılan istatistiklerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir.

Analizler öncesinde kayıp verilerin olup olmadığını tespit etmek için veri setinde kayıp değer ve uç değer incelemesi yapılmıştır. Herhangi bir kayıp ve uç değere rastlanmamıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ve +2 arasında olduğu görülmüştür. Bu analiz sonucunda değişkenlerin normal dağıldığını ve parametrik testlerin uygulanabileceğine karar verilmiştir (George & Mallery, 2003). Okula uyum becerilerinin çocuğun demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine yanıt vermek için toplanan verilerin analizlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Yapılan puanlama sonuçlarına göre alınan puanların artmasıyla birlikte doğru orantılı olarak okula uyum becerileri de artmaktadır. Bulgulara ait verilere Tablo 1-7 arasında yer verilmiştir.

Tablo 1: Çocukların Anne Yaşına Göre Okula Uyum Becerilerine İlişkin Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Anne Yaşı	N	\bar{X}	S	F	p
İşbirlikli Katılım Boyutu	25 yaş ve altı	21	15,67	4,63	2,093	0,081
	26-30 yaş arası	101	15,99	3,91		
	31-35 yaş arası	134	16,77	3,64		
	36-40 yaş arası	70	17,53	3,41		
	41 yaş ve üstü	24	16,75	4,38		
Okuldan Kaçınma Boyutu	25 yaş ve altı	21	7,43	2,99	3,865	0,004*
	26-30 yaş arası	101	8,13	2,16		
	31-35 yaş arası	134	8,51	2,11		
	36-40 yaş arası	70	9,06	1,50		
	41 yaş ve üstü	24	8,96	1,43		
Kendi Kendini Yönetme Boyutu	25 yaş ve altı	21	7,43	2,52	1,181	0,319
	26-30 yaş arası	101	7,84	2,02		
	31-35 yaş arası	134	8,06	1,95		
	36-40 yaş arası	70	8,27	1,97		
	41 yaş ve üstü	24	7,54	2,38		
Okulu Sevme Boyutu	25 yaş ve altı	21	6,71	1,79	1,420	0,227
	26-30 yaş arası	101	7,11	1,42		
	31-35 yaş arası	134	7,30	1,22		
	36-40 yaş arası	70	7,41	1,22		
	41 yaş ve üstü	24	7,13	1,60		
Toplam	25 yaş ve altı	350	16,63	11,04	2,710	0,030*
	26-30 yaş arası		8,48	7,73		
	31-35 yaş arası		7,97	7,41		
	36-40 yaş arası		7,22	6,57		
	41 yaş ve üstü		40,32	8,89		

*p<0,05

Tablo 1 incelendiğinde, çocuğun anne yaşı ile okula uyum becerilerinin okuldan kaçınma boyutu ($F_{(4-345)}=3,865$, $p<0,05$) ve toplam okula uyum

becerileri ($F_{(4-345)}=2,710$, $p<0,05$) arasında anlamlı bir fark olduğu göze çarpmaktadır. Tukey HSD analizinin sonucuna göre, hem okuldan kaçınma boyutu hem de toplam okula uyum becerisi puanlarındaki anlamlı farklılığın 36-40 yaş grubu arasındaki annelerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Puan ortalamalarına bakıldığında okula uyum becerisinin tüm boyutları puanlarının ve toplam okula uyum becerisi puanının 25 yaş ve altı yaş grubundan 41 yaşa kadarki yaştaki anne grubuna doğru gidildikçe arttığı görülmektedir. 41 yaş ve sonrası yaşa ait olan annelerin çocuklarının puanları tekrar düşmeye başlamaktadır.

Erken yaşta anne olmanın hem pozitif hem de negatif yönde etkilerinden bahsetmek mümkündür. Erken yaşta anne olmuş kadınların çocuk yetiştirme tecrübelerinin eksikliğinden dolayı çocuk-anne iletişimi yetersiz olabilmektedir. Yine çok erken yaşlarda anne olmak kadınlarda stres ve depresyona sebep olabilmektedir. Çocuğun doğması ile fiziksel olarak meydana gelen değişiklikler, duygusal yoğunluk ve sorumlulukların artması ile birlikte anne kendini kötü hissedebilmektedir. Bunun yanı sıra genç annelerin enerjileri yüksek olabilmektedir. Bu da genç annelerin çocukları ile daha aktif zaman geçirmelerine olanak sağlayabilmektedir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte annelerin deneyimleri ve tecrübelerinde artış gözlenmektedir. Yine yaşın ilerlemesi ile birlikte daha çok çocuğa sahip olunması da, çocuk yetiştirme konusunda annelerin daha bilinçli olmalarına katkı sağlayabilmektedir. Çocuk yetiştirme konusunda bilgili olan ve annelik becerilerini kazanmış kadınların çocukların gelişimine daha fazla katkı sağlayabileceğini söylemek mümkündür. Olumlu yönde beceriler ve deneyimler kazanan çocuğunda okula uyumunun daha kolay olabileceğini söylemek mümkündür. Aksoy ve Diken (2009) araştırmaları sonucunda, ebeveynlik öz yeterlilik düzeyinin annenin yaşından etkilendiğini belirtmişlerdir. Yine Büyükaşkapu (2012) çalışmasında, anne yaşının ebeveynlik öz yeterlilik düzeyini etkilediğini belirtmiştir. Ebeveyn öz yeterlilik algısı yüksek olan anne-babaların çocuklarıyla daha olumlu ve etkili iletişim kurdukları ve çocuklarına olumlu bir takım özellikler kazandırdığı gözlenmiştir (Anthony, Anthony, Glanville, Naiman, Waanders & Shaffer, 2005; Hoover Dempsey & Sandler, 1997).

Çalışma bulgularına bakıldığında 25 yaş ve altında olan annelerden, 41 yaş ve üstüne kadar olan annelerin çocuklarının okula uyum becerilerinde yaşla birlikte bir artış görülmektedir. Buna rağmen 41 yaş ve üstü annelerin çocuklarının puanlarında bir düşüş meydana gelmiştir. Bu düşüşün annenin yaşının ilerlemesi ile meydana gelebilecek fiziksel yetersizliklerinden ve duygusal olarak da yıpranmışlığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yine fiziksel ve duygusal olarak çökmüş annelerin çocukları ile yeterince ilgilenememesi çocukların çevreye uyum sağlama ve okula uyum sağlama becerilerini olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Tablo 2: Çocukların Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Okula Uyum Becerilerine İlişkin Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Annelerin Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	S	F	p
İşbirlikli Katılım Boyutu	Okur-yazar-ilkokul mezunu	56	15,52	4,31	3,298	0,021*
	Ortaokul mezunu	42	16,52	3,79		
	Lise mezunu	119	16,40	3,62		
	Üniversite mezunu	133	17,33	3,67		
Okuldan Kaçınma Boyutu	Okur-yazar-ilkokul mezunu	56	8,04	2,26	4,529	0,004*
	Ortaokul mezunu	42	7,79	2,57		
	Lise mezunu	119	8,44	1,97		
	Üniversite mezunu	133	8,92	1,83		
Kendi Kendini Yönetme Boyutu	Okur-yazar-ilkokul mezunu	56	6,96	2,22	10,332	0,000*
	Ortaokul mezunu	42	7,62	2,26		
	Lise mezunu	119	7,83	1,84		
	Üniversite mezunu	133	8,62	1,86		
Okulu Sevme Boyutu	Okur-yazar-ilkokul mezunu	56	6,71	1,76	3,361	0,019*
	Ortaokul mezunu	42	7,21	1,34		
	Lise mezunu	119	7,38	1,13		
	Üniversite mezunu	133	7,29	1,30		
Toplam	Okur-yazar-ilkokul mezunu	350	37,23	9,04	5,990	0,001*
	Ortaokul mezunu		39,14	8,41		
	Lise mezunu		40,13	6,84		
	Üniversite mezunu		42,16	7,39		

*p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde çocukların annelerinin öğrenim durumu ile okula uyum becerisinin işbirlikli katılım boyutu ($F_{(3-346)}=3,298$, $p<0,05$), okuldan kaçınma boyutu ($F_{(3-346)}=4,529$ $p<0,05$), kendi kendini yönetme

boyutu ($F_{(3-346)}=10,332$, $p<0,05$), okulu sevme boyutu ($F_{(3-346)}=3,361$, $p<0,05$) ve toplam okula uyum becerisi ($F_{(3-346)}=5,990$, $p<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Tukey HSD analizinin sonucuna göre hem işbirlikli katılım, okuldan kaçınma, kendi kendini yönetme ve okulu sevme boyutları hem de toplam okula uyum becerisi puanlarındaki anlamlı farklılığın üniversite mezunu annelerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Boyutların toplam puan ortalamalarına bakıldığında okur-yazar-ilkokul mezunu annelerin çocuklarının puanının ($\bar{x}=37,23$), ortaokul mezunu annelerin çocuklarının puanının ($\bar{x}=39,14$), lise mezunu annelerin çocuklarının puanının ($\bar{x}=40,13$), üniversite mezunu annelerin çocuklarının puanının ($\bar{x}=42,16$) olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum da annelerin öğrenim durumunda artış görüldükçe çocukların okula uyum puanlarında da artış olduğunu söylemek mümkün olmaktadır.

Annenin öğrenim durumu çocuğun okula uyum becerilerine etki edebilmektedir. Annenin öğretim durumunun artmasıyla birlikte tecrübeleri ve bilgileri de artmaktadır. Farklı bilgi ve tecrübeye sahip olan annelerin çocuklarını yetiştirirken bu bilgi ve tecrübelerini kullanması çocuğun becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilmektedir. Ayrıca öğrenim seviyesi yükseldikçe annelerin çocuğa karşı yaklaşımları ve davranışlarında da değişiklikler görülmektedir. Öğrenim durumu yüksek annelerin çocuklarına yaklaşımları daha modern ve demokratik olmaktadır. Bu annelerin çocuklarını farklı ortamlarda, farklı etkinlikler içinde ve daha fazla uyarıcı ile yetiştirmelerinin, çocuğun önce çevresine sonrasında ise okula uyumunda pozitif yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çevresiyle daha çok etkileşim içine giren çocuk okula gitmeden önce okula olgunluk seviyesine ulaşacaktır, böylece okula uyumu daha kolay olacaktır. Okula uyumu kolaylaştıran okul olgunluğu ile anne-babanın öğrenim düzeyi arasındaki ilişkiyle ilgili çalışma yapan Yılmaz (2003) yaptığı araştırma sonucunda anne öğrenim durumunun düşük olmasının çocuğun okul olgunluğunu olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Erkan (2011) araştırmasında annenin öğrenim düzeyinin okula uyum becerilerini etkileyen çocuğun hazır bulunuşluğunu etkilediğini, öğrenim düzeyinin artması ile çocukların okula hazır olma durumlarının da arttığını ortaya koymuştur.

Ayrıca öğrenim düzeyi yüksek olan anneler çocuklarını yetiştirme konusunda daha özgüvenli ve kendinden emindir. Öğrenim düzeyi arttıkça daha çok bilgi ve tecrübe sahibi olan anne, çocuğun okula uyumunu kolaylaştıracak becerilerin kazanılmasında çocuğuna yardımcı olacaktır. Öğrenim düzeyi yüksek olan annelerin meslekleri de daha çok profesyonelliğe yaklaşmaktadır. Profesyonel mesleğe sahip olan anneler ise ekonomik olarak daha özgür ve yüksek seviyededirler. Ekonomik olarak bağımsız olan ve geliri yüksek olan anneler çocukları için daha fazla imkân sağlayabilmektedirler. Yurtsever Kılıçgün (2017) araştırmasında, aile gelir durumunun anne öz yeterlilik puanları üzerine olan etkisine değinmiştir. Araştırmada, anne öz

yeterlilik puanları ile aile gelir düzeyi arasında anlamlı bir farkın olmadığı fakat orta üstü geliri olan ailelerde anne öz yeterliliği puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gelir durumu ailenin sosyo-ekonomik durumu hakkında, sosyo-ekonomik durumda ebeveynlerin eğitim durumu hakkında ipuçları vermektedir. Araştırmacı anne öz yeterliğinde aile gelir durumunun yanı sıra anne eğitim seviyesinin de etkili olabileceğini belirtmiştir.

Tablo 3: Çocukların Annelerinin Mesleğine Göre Okula Uyum Becerilerine İlişkin Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Annelerin Mesleği	N	\bar{x}	S	F	p
İşbirlikli Katılım Boyutu	Çalışmıyor	204	16,35	3,81	3,877	0,010*
	Memur	16	17,00	3,43		
	Serbest meslek	45	15,67	3,91		
	Profesyonel Meslek	85	17,74	3,64		
Okuldan Kaçınma Boyutu	Çalışmıyor	204	8,31	2,14	2,458	0,063
	Memur	16	8,63	2,06		
	Serbest meslek	45	8,20	2,15		
	Profesyonel Meslek	85	8,99	1,82		
Kendi Kendini Yönetme Boyutu	Çalışmıyor	204	7,66	2,08	7,112	0,000*
	Memur	16	8,50	1,55		
	Serbest meslek	45	7,64	2,04		
	Profesyonel Meslek	85	8,78	1,80		
Okulu Sevme Boyutu	Çalışmıyor	204	7,21	1,39	0,447	0,698
	Memur	16	7,38	1,26		
	Serbest meslek	45	7,04	1,41		
	Profesyonel Meslek	85	7,32	1,25		
Toplam	Çalışmıyor	350	39,52	7,75	4,476	0,004*
	Memur		41,50	6,99		
	Serbest meslek		38,78	7,77		
	Profesyonel Meslek		42,82	7,56		

p<0,05*

Tablo 3 incelendiğinde çocukların annelerinin mesleği ile okula uyum becerisinin işbirlikli katılım boyutu ($F_{(3-346)}=3,877$, $p<0,05$), kendi kendini yönetme boyutu ($F_{(3-346)}=7,112$, $p<0,05$) ve toplam okula uyum becerisi ($F_{(3-346)}=4,476$, $p<0,05$) ve toplam okula uyum becerisi ($F_{(3-346)}=4,476$, $p<0,05$)

$t_{346}=4,476$, $p<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Hem işbirlikli katılım boyutu hem kendi kendini yönetme boyutu hem de toplam okula uyum becerisi puanlarındaki anlamlı farklılığın profesyonel meslek grubunda çalışan annelerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Boyutların toplam puan ortalamalarına bakıldığında çalışmayan annelerin çocuklarının puanının ($\bar{x}=39,52$), memur annelerin çocuklarının puanının ($\bar{x}=41,50$), serbest meslekte çalışan annelerin çocuklarının puanının ($\bar{x}=38,78$), profesyonel meslekte çalışan annelerin çocuklarının puanının ($\bar{x}=42,82$) olduğu görülmektedir.

Profesyonel meslek sahibi olan anneler genellikle eğitim düzeyleri yüksek olan annelerden oluşmaktadır. Eğitim düzeyi yüksek annelerin bilgi, beceri ve deneyimleri de eğitim düzeyi düşük olanlara göre daha fazla olmaktadır. Dolayısıyla profesyonel meslek sahibi olan annelerin çocuklarına aktaracağı bilgi, beceri ve tecrübelerin daha fazla ve etkili olabileceği düşünülmektedir. Akduman ve Akaydın (2016, s. 38), profesyonel mesleklere sahip ebeveynlerin çocuklarının bağımsızlığını, yaratıcılığını ve yeteneklerini desteklemeye, davranışları, eylemleri ve etkinlikleri üzerinde onların bakış açılarını geliştirmeye, çocuklarıyla beyin fırtınası yapmaya, verimli zaman geçirmeye ve etkinlikler yapmaya eğilimli olduklarını belirtmişlerdir. Yine Şengönül (2013) yaptığı çalışmada, daha yüksek meslek statüsünün (daha profesyonel meslek grubu), ebeveynlerin değerlerini, bakış açılarını, çocuk yetiştirme tutumlarını ve sosyalleştirme yöntemlerini olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

Annelerin profesyonel meslek sahibi olması çocukların okula uyum sağlamasına olumlu yönde etkiler sağlayabileceği gibi bazen de dezavantaj yaratabilmektedir. Profesyonel mesleklerde bulunan annelerin işleriyle daha fazla meşgul olması onların çocuğu ile geçirecekleri vakti kısıtlayabilmektedir. Fakat unutulmamalıdır ki okul öncesi çağındaki çocukların daha fazla okul öncesi eğitim kurumlarında olması bu dezavantajı ortadan kaldırmaktadır. Cristofaro ve Tamis-Le Monda (2011) annenin çocukla daha fazla iletişime girmesinin, farklı etkinliklerde yer almasının ve sağlıklı anne-çocuk etkileşimlerinin çocukların okula hazır olma durumları üzerinde etkisi olduğunu ifade etmektedirler.

Profesyonel mesleklerde çalışan annelerin genellikle ekonomik durumları daha yüksek olmaktadır. Bu da annenin çocuğa sunacağı fırsatları etkilemektedir. Ekonomik olarak yüksek gelire sahip olan annelerin çocukları daha fazla materyal, olanak ve etkinliklerle karşılaşmaktadır. Daha fazla tecrübeleri olan ve farklı ortamlarda farklı uyarıcılar ile karşılaşmış çocuğunda okula uyumu daha kolay olabilmektedir. Bağçeli Kahraman'ın (2018) araştırmasında, öğretmenler tarafından alınan görüşler doğrultusunda alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların daha fazla okula uyum sorunu yaşadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Yine Erkan (2011), sosyo-ekonomik düzeyi

düşük ailelerden gelen çocukların okula uyumu etkileyen okula hazır bulunuşluklarının sosyo-ekonomik durumu yüksek olan ailelerin çocuklarına göre düşük olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4: Çocukların Baba Yaşına Göre Okula Uyum Becerilerine İlişkin Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Baba Yaşı	N	\bar{X}	S	F	p
İşbirlikli Katılım Boyutu	21-25 yaş arası	10	13,50	5,38	2,709	0,030*
	26-30 yaş arası	63	16,14	3,81		
	31-35 yaş arası	126	16,56	3,55		
	36-40 yaş arası	96	17,27	3,59		
	41 yaş ve üstü	55	16,80	4,22		
Okuldan Kaçınma Boyutu	21-25 yaş arası	10	5,70	2,91	8,269	0,000*
	26-30 yaş arası	63	7,94	2,30		
	31-35 yaş arası	126	8,40	2,13		
	36-40 yaş arası	96	8,89	1,79		
	41 yaş ve üstü	55	9,07	1,36		
Kendi Kendini Yönetme Boyutu	21-25 yaş arası	10	6,20	2,62	2,728	0,029*
	26-30 yaş arası	63	7,92	2,13		
	31-35 yaş arası	126	8,00	1,96		
	36-40 yaş arası	96	8,28	1,94		
	41 yaş ve üstü	55	7,71	2,06		
Okulu Sevme Boyutu	21-25 yaş arası	10	5,30	1,95	7,065	0,000*
	26-30 yaş arası	63	7,05	1,41		
	31-35 yaş arası	126	7,24	1,30		
	36-40 yaş arası	96	7,53	1,09		
	41 yaş ve üstü	55	7,18	1,42		
Toplam	21-25 yaş arası	350	30,70	11,85	2,710	5,639
	26-30 yaş arası		39,05	8,19		
	31-35 yaş arası		40,27	7,37		
	36-40 yaş arası		41,97	6,89		
	41 yaş ve üstü		40,76	7,65		

p<0,05*

Tablo 4 incelendiğinde, yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, çocukların babalarının yaşı ile okula uyum becerilerinin işbirlikli katılım ($F_{(4-345)}=2,709$, $p<0,05$), okuldan kaçınma ($F_{(4-345)}=8,269$, $p<0,05$), kendi kendini yönetme ($F_{(4-345)}=2,728$, $p<0,05$), okulu sevme ($F_{(4-345)}=7,065$, $p>0,05$) boyutları ve toplam okula uyum becerileri ($F_{(4-345)}=5,639$, $p<0,05$) arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yarattığı belirlenmiştir. Hem işbirlikli katılım, okuldan kaçınma, kendi kendini yönetme ve okulu sevmeye boyutları hem de toplam okula uyum becerisi puanlarındaki anlamlı farklılığın 21-25 yaş arası babalardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Okula uyum becerisinin tüm boyutları ve toplam okula uyum becerisi puanının 21-25 yaş arası gruptan 41 yaşa kadarki yaştaki baba grubuna doğru gidildikçe arttığı görülmektedir. 41 yaş ve sonrası yaşa ait olan babaların çocuklarının puanlarının okuldan kaçınma boyutu dışındaki tüm boyutlarda tekrar düşmeye başladığı görülmektedir. Boyutların toplam puan ortalamalarına bakıldığında 21-25 yaş arası babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=30,70$); 26-30 yaş arası babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=39,05$); 31-35 yaş arası babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=40,27$); 36-40 yaş arası babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=41,97$); 41 yaş ve üstü babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=40,76$) olduğu görülmektedir.

Babaların çocuğun gelişiminde ve farklı becerileri kazanmasında etkileri büyüktür. Çocukların ebeveynleri rol model olarak gördüğü okul öncesi dönemde babanın çocuğa kazandırabileceği birçok davranış ve kazanımdan söz etmek mümkündür. Bu sebeple babaların çocukları ile ilgilenmeleri, onları gerçek hayata hazırlamaları, çocuklarına farklı beceriler kazandırması ve farklı çevreler ile tanıştırmaları çocuğun öncelikle çevreye daha sonra ise okul uyumuna katkı sağlayabilmektedir. Erken yaşta baba olan erkeklerin deneyimsizliklerinden dolayı çocuğun bakımında pasif bir rol alması çocuğun okula uyumunu da etkileyebilmektedir. Yine 41 yaş ve üstü yaş aralığında bulunan babaların ise yaşından dolayı fiziksel ve duygusal olarak yıpranması çocuklarıyla daha az vakit geçirmelerine sebep olabilmektedir. Babaları ile daha az etkileşime giren ve daha az yaşanmışlıklar geçiren çocukların çevreye ve okula uyumu da doğru orantılı olarak azalabilmektedir. Kuzucu (2011), babanın çocuk bakımına katılımının ve çocuğun gelişimine etkilerini incelediği araştırmasında, kadının çalışma hayatına girmesiyle birlikte babaya yüklenen geleneksel rollerin değiştiğini ve babaların çocukları ile geçirdiği zamanın arttığını belirtmiştir. Babanın çocuğun bakımına katılımının artmasıyla birlikte bu katılımın yararının çok sayıda araştırmada konu olduğu görülmüştür. Marsiglio (1993) araştırmasında, babanın yaşının çocuk bakımına katılımında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmacı, yetişkin babaların mesleklerinde ilerlemeleri ile birlikte genç babalara oranla çocuklarının gelişimine daha fazla katkıda bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Babaların yaş ve deneyimleri çocuğun farklı becerileri kazanması açısından oldukça önemlidir. Babanın yaşının artması çocuklarıyla iletişim kurmada ve çocuğun becerilerini geliştirmede daha tecrübeli olmalarını sağlayabilmektedir. Genç yaşta ebeveynler, ileri yaşlardaki ebeveynlere göre, kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmede, empati duygularını sergilemede, duygu kontrolünü sağlamada daha yetersiz davranabilmektedirler (Akduman & Akaydın, 2016, s. 380).

Tüm bu babadan görülen davranışlar ise çocuğun çevresine ve okula uyumunu etkileyecek eylemler ve etkileşimlerdir.

Tablo 5: Çocukların Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Okula Uyum Becerilerine İlişkin Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Babaların Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	S	F	p
İşbirlikli Katılım Boyutu	Okur-yazar-ilkokul mezunu	32	15,59	3,77	1,952	0,121
	Ortaokul mezunu	40	16,28	4,31		
	Lise mezunu	126	16,40	3,76		
	Üniversite mezunu	152	17,13	3,69		
Okuldan Kaçınma Boyutu	Okur-yazar-ilkokul mezunu	32	8,38	2,17	2,772	0,042*
	Ortaokul mezunu	40	7,93	2,40		
	Lise mezunu	126	8,27	2,09		
	Üniversite mezunu	152	8,82	1,92		
Kendi Kendini Yönetme Boyutu	Okur-yazar-ilkokul mezunu	32	7,22	2,11	4,513	0,004*
	Ortaokul mezunu	40	7,75	2,26		
	Lise mezunu	126	7,71	1,98		
	Üniversite mezunu	152	8,39	1,95		
Okulu Sevme Boyutu	Okur-yazar-ilkokul mezunu	32	6,84	1,42	1,983	0,116
	Ortaokul mezunu	40	6,95	1,78		
	Lise mezunu	126	7,38	1,20		
	Üniversite mezunu	152	7,24	1,31		
Toplam	Okur-yazar-ilkokul mezunu	350	38,03	7,28	2,878	0,036*
	Ortaokul mezunu		38,90	9,76		
	Lise mezunu		39,84	7,38		
	Üniversite mezunu		41,57	7,50		

* $p < 0,05$

Tablo 5 incelendiğinde çocukların babalarının öğrenim durumu ile okula uyum becerisinin okuldan kaçınma boyutu ($F_{(3-346)}=2,772$ $p < 0,05$),

kendi kendini yönetme boyutu ($F_{(3-346)}=4,513$, $p<0,05$) ve toplam okula uyum becerisi ($F_{(3-346)}=2,878$, $p<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Hem okuldan kaçınma ve kendi kendini yönetme boyutları hem de toplam okula uyum becerisi puanlarındaki anlamlı farklılığın üniversite mezunu babalardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Boyutların toplam puan ortalamalarına bakıldığında okur-yazar-ilkokul mezunu babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=38,03$), ortaokul mezunu babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=38,90$), lise mezunu babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=39,84$), üniversite mezunu babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=41,57$) olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durumda babaların öğrenim durumunda artış görüldükçe çocukların okula uyum puanlarında da artış olduğunu söylemek mümkün olmaktadır.

Öğrenim durumu kişinin sosyo-ekonomik durumunu doğrudan etkileyen bir faktördür. Yüksek sosyo-ekonomik statüye sahip olan bireylerin ve çevresindeki insanların sosyo-ekonomik durumun getirilerinden etkilenmesi kaçınılmazdır. Sosyo-ekonomik durumu iyi olan ailelerdeki çocuklar daha fazla uyarıcı ile karşı karşıya kalmaktadır. Yine iyi mesleklere sahip olan ve iyi bir geliri olan ailenin çocuklarına sunacakları imkânlar daha fazla olabilmektedirler. Oktay (1983) tarafından sosyo-ekonomik ve kültürel durumun okul olgunluğuna etkisi araştırıldığı çalışmada, sosyo-kültürel düzeyi yüksek olan çocukların genel olgunluk düzeyinin, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan çocuklara göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Yazıcı (2002) okul öncesi eğitiminin okula uyumu etkileyen okul olgunluğuna etkisini incelediği araştırmasında, anne-baba öğrenim durumu ile çocukların okul olgunluğu puanları arasında önemli bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Lise ve ilköğretim mezunu anne-babaların çocuklarının okul olgunluğu puanlarının, üniversite mezunu anne-babaların çocuklarının puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür. Araştırmalar sonucunda, okulu uyum becerilerini doğrudan etkileyen okul olgunluğunun artmasının babanın öğrenim durumu ile ilişkili olduğu söylenebilmektedir.

Babaların öğrenim durumunun artması ile babaların bilgi ve becerilerinde de artış görülmektedir. Çocuğun bakımının nasıl yapılması gerektiği ile ilgili bilgi sahibi olan ve çocuk yetiştirme konusunda da daha bilinçli olan babanın, çocuğun gelişimine ve farklı becerileri kazanmasında pozitif yönde katkıları olacaktır. Çocukları ile doğru iletişim ve etkileşim içine giren babaların, çocuklarının çevreye uyumunu ve ileri ki zamanlarda da okula uyumunu olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir.

Tablo 6: Çocukların Babalarının Mesleğine Göre Okula Uyum Becerilerine İlişkin Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Babaların Mesleği	N	\bar{x}	S	F	p
İşbirlikli Katılım Boyutu	Çalışmıyor	6	12,67	4,63	4,294	0,002*
	İşçi	26	14,88	4,38		
	Memur	35	16,31	3,68		
	Serbest meslek	167	16,59	3,78		
	Profesyonel Meslek	116	17,37	3,51		
Okuldan Kaçınma Boyutu	Çalışmıyor	6	8,83	1,17	3,875	0,004*
	İşçi	26	7,81	2,35		
	Memur	35	7,91	2,45		
	Serbest meslek	167	8,30	2,15		
	Profesyonel Meslek	116	9,03	1,68		
Kendi Kendini Yönetme Boyutu	Çalışmıyor	6	5,50	2,88	5,387	0,000*
	İşçi	26	7,15	2,13		
	Memur	35	7,97	2,29		
	Serbest meslek	167	7,83	1,95		
	Profesyonel Meslek	116	8,47	1,88		
Okulu Sevme Boyutu	Çalışmıyor	6	6,67	1,21	1,119	0,348
	İşçi	26	6,77	1,77		
	Memur	35	7,20	1,43		
	Serbest meslek	167	7,26	1,34		
	Profesyonel Meslek	116	7,30	1,22		
Toplam	Çalışmıyor		33,67	9,35	4,558	0,001*
	İşçi	350	36,62	8,73		
	Memur		39,40	8,65		
	Serbest meslek		40,04	7,64		

Profesyonel Meslek	42,17	6,94
-----------------------	-------	------

* $p<0,05$

Tablo 6 incelendiğinde çocukların babalarının mesleği ile okula uyum becerisinin işbirlikli katılım boyutu ($F_{(4-345)}=4,294$, $p<0,05$), okuldan kaçınma boyutu ($F_{(4-345)}=3,875$, $p<0,05$), kendi kendini yönetme boyutu ($F_{(4-345)}=5,387$, $p<0,05$) ve toplam okula uyum becerisi ($F_{(4-345)}=4,558$, $p<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Hem işbirlikli katılım, okuldan kaçınma ve kendi kendini yönetme boyutları hem de toplam okula uyum becerisi puanlarındaki anlamlı farklılığın profesyonel meslek grubunda çalışan babalardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Boyutların toplam puan ortalamalarına bakıldığında çalışmayan babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=33,67$), işçi babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=36,62$), memur babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=39,40$), serbest meslekte çalışan babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=40,04$), profesyonel meslekte çalışan babaların çocuklarının puanının ($\bar{x}=42,17$) olduğu görülmektedir.

Profesyonel meslek gruplarında çalışan kişilerin genellikle öğretim düzeyi de doğru orantılı olarak yüksek olmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça kişilerin çocuk yetiştirme konusunda da bilgisi artmaktadır. Ayrıca bu kişiler çağa ayak uydurmada ve çocuklarını çağa uygun yetiştirme konusunda da daha başarılı olmaktadır. Çağın gerekliliğine uygun ve güncel bilgilerle çocuklarını yetiştiren babaların çocukları da yaşadığı dünyayı ve yakın çevresini daha kolay anlayabilmekte ve deneyimleyebilmektedir. Profesyonel meslek grubunda olan babaların çocuk yetiştirme tarzlarından ve çocuklarıyla etkili iletişimlerinden dolayı çocuklarının farklı becerileri ve deneyimleri kazanmalarına vesile olmaktadır. Çevredeki uyarıcılar ile karşılaşan çocuk bu uyarıcılara nasıl tepki vermesi gerektiğini bilmektedir ve bu çocukların çevresine uyumu daha kolay olmaktadır. Bu çocukların babalarının desteği ve daha önceki yaşantılarından dolayı da okula uyumu daha kolay olmaktadır. Ayrıca becerileri gelişen ve çevresini tanıyan çocuk diğer çocuklara oranla okula gitmeye daha hazır olmaktadır, okulda gerçekleştirilen etkinliklerde ve akademik çalışmalarda daha başarılı olmaktadır. Yılmaz (2003) yaptığı araştırmada, altı yaş grubu çocukları için okul olgunluğu kontrol listesi geliştirmiş ve 5 buçuk-6 yaş arası çocuklarına uygulamıştır. Araştırmasının sonucunda babanın meslek alanının düşük olmasının çocuğun okul olgunluğunu olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla okul olgunluğuna ulaşamamış çocukların okula uyum sağlama düzeylerinin de yüksek olmadığı düşünülmektedir.

Tablo 7: Çocuğun Aile Tipine Göre Okula Uyum Becerilerine İlişkin Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Aile Tipi	N	\bar{x}	S	F	p
İşbirlikli Katılım Boyutu	Çekirdek aile	306	16,91	3,58	13,190	0,000*
	Geniş aile	26	16,31	4,04		
	Parçalanmış aile	18	12,33	4,84		
Okuldan Kaçınma Boyutu	Çekirdek aile	306	8,51	2,07	1,265	0,283
	Geniş aile	26	8,58	2,08		
	Parçalanmış aile	18	7,72	2,19		
Kendi Kendini Yönetme Boyutu	Çekirdek aile	306	8,11	1,95	7,615	0,001*
	Geniş aile	26	7,35	2,42		
	Parçalanmış aile	18	6,39	2,23		
Okulu Sevme Boyutu	Çekirdek aile	306	7,31	1,28	9,952	0,000*
	Geniş aile	26	7,12	1,40		
	Parçalanmış aile	18	5,89	1,78		
Toplam	Çekirdek aile		40,87	7,41	11,034	0,000*
	Geniş aile	350	39,35	8,18		
	Parçalanmış aile		32,33	9,42		

* $p < 0,05$

Tablo 7 incelendiğinde çocukların aile tipi ile okula uyum becerisinin işbirlikli katılım boyutu ($F(2-347)=13,190$, $p < 0,05$), kendi kendini yönetme boyutu ($F(2-347)=7,615$, $p < 0,05$), okulu sevme boyutu ($F(2-347)=9,952$, $p < 0,05$) ve toplam okula uyum becerisi ($F(2-347)=11,034$, $p < 0,05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Buna karşın çocukların aile tipi ile okula uyum becerisinin okuldan kaçınma boyutu ($F(2-347)=1,265$, $p > 0,05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Hem işbirlikli katılım, kendi kendini yönetme ve okulu sevme boyutları hem de toplam okula uyum becerisi puanlarındaki anlamlı farklılığın parçalanmış ailelerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Boyutların toplam puan ortalamalarına bakıldığında parçalanmış ailelerin çocuklarının en az puan ortalamasına ($\bar{x}=32,33$) sahip

olduğu görülmemektedir. Yine çekirdek aileye sahip olan çocukların en yüksek puan ortalamasına ($\bar{x}=40,87$) sahip olduğu, daha sonra ise geniş aileye sahip çocukların puan ortalamasının ($\bar{x}=39,35$) yüksek olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkileri oldukça önemlidir. Anne-baba çocuğun kişiliğinin ve becerilerinin gelişmesinde çocuğa katkı sağlayabilmektedir. Anne veya babadan birinin eksik olması çocuğun rol model alacağı bir kişinin yok olması demektir. Küçük yaşlarda çocuklar aile içinde yaşanan sıkıntıların kendilerinden kaynaklandığını düşünebilmektedir. Böyle bir durumda çocuk içine kapanabilmekte, güvenini yitirebilmekte ve çevreye karşı kendini soyutlayabilmektedir. Suçluluk duygusu içine giren parçalanmış ailelerin çocukları çevresiyle iletişime geçmek istemediği için okula uyum sağlamada da bir takım sorunlarla karşılaşabilmektedir. Literatürde parçalanmış ailelerin çocuklarının çevresine ve okula uyum sağlamada zorluklar yaşadığı ile ilgili çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalar aile içerisindeki huzursuzlukların, anne baba arasındaki problemlerin, aile içinden birinin sıklıkla veya uzun süreli ayrılmasının ve boşanmaların çocukların okula uyum sağlamasını olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Özgenel, 1992; Öztürk, 2008).

Öte yandan ailede anne-baba dışında başka akrabaların yer almasının çocuğun okula uyumuna hem pozitif yönde hem de negatif yönde bir takım etkilerinin olduğundan bahsetmek mümkündür. Aile içinde çok fazla tanıdıkla birlikte olan çocukların aile bireylerinin farklı davranış ve istemlerinden dolayı kafası karışabilmekte ve bu çocuklar ne yapacağını bilemeyebilmektedir. Bu gibi durumlarda aile ortamına uyum sağlamada zorluk çeken çocukların ileride okul hayatlarına uyumu da zorlaşabilmektedir. Öte yandan geniş aileye sahip çocukların çevresinden gelen uyaranların fazla olması ve çocukla ilgilenen kişilerin fazla olması çocuğun becerilerinin gelişimine olumlu yönde bir katkı sağlayabilmektedir. Aile içinde sosyalleşen çocuğun okula uyumunun da daha kolay olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca araştırma sonucunda çocuğun kendisi aile durumu ile okula uyum becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda okula uyum becerilerinin çocuğun aile tipine, anne yaşına, annenin öğrenim durumuna, annenin mesleğine, babanın yaşına, babanın öğrenim durumuna ve babanın mesleğine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0,05$). Bu doğrultuda; aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

Erken yaşta anne-baba olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda farklı eğitimlere ve seminerlere katılmaları, çocuk yetiştirme ile ilgili kitaplardan yararlanmaları önerilmektedir. Geç yaşta anne-baba olan

ebeveynler çocukların okula uyum becerilerin gelişmesi için çocukları ile birlikte fizyolojik ve psikolojik durumlarına uygun etkinliklerde yer almalıdırlar. İş temposu ve yükü sebebiyle çocuklarına yeterince vakit ayıramayan ebeveynlerin, çocuklarıyla işten arda kalan zamanda kısa süreli fakat etkili ve aktif zaman geçirebilecekleri etkinliklerde yer almaları önerilmektedir. Öğrenim düzeyi düşük ve çocuk yetiştirme konusunda yeterince eğitim almamış ebeveynlerin çocukları ile ilgili eğitimlere katılmaları ve kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Boşanmış anne-babaların çocuklarının gelişimlerini sağlıklı bir şekilde destekleyebilmek için uzman desteğine başvurmaları ve yardım almaları önerilmektedir. Ayrıca ebeveynler gerekirse çocuklarının uzman yardımı almasını sağlayabilirler.

Öğretmen çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarının farkına varmalı ve çocuğu bu yönde desteklemelidir. Öğretmen çocukları ile ilişkilerinde samimi, güven verici olmalı ve sevgi duygularını yansıtmalıdır. Öğretmen, okula uyum becerilerinin kazanılması için ne tür etkinliklerin uygulanması gerektiği ve ne tür bir duruş sergilenmesi gerektiği ile ilgili eğitimler almalı ve aileye de bu konuyla ilgili tavsiyeler vermelidir.

Bu çalışma çocukların bazı demografik özelliklerin okula uyum becerileri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla çocuk ve aile ile ilgili bilgiler elde edilerek yapılmıştır. Araştırmacılar, okula uyum becerileri ile ilgili ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin nitel olarak elde edildiği çalışmalar yapabilir. Araştırma 5-6 yaş grubu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklarla sınırlı tutulmuştur. Daha küçük yaşlarda okula uyum becerileri farklılık gösterebilir. Araştırmacılara, farklı yaş grupları ile okula uyum becerileri ve demografik özellikler arasındaki ilişkileri incelemeleri önerilebilir. Araştırmacılara okula uyum becerileri ile bazı demografik özellikler arasındaki ilişkiyi farklı il ve ilçelerde de araştırmaları önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, O. (2008). Sosyal Bilgilerde Değerler ve Öğretimi. A. Öcal. ve B. Tay (Ed.), *Özel eğitim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 335-360), Ankara: Pegem.
- Aksoy, A. ve Diken, H. İ. (2009). Annelerin Ebeveynlik Öz Yeterlik Algıları İle Gelişimi Risk Altında Olan Bebeklerin Gelişimleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 59-68.
- Anthony, L. G., Anthony, B. J., Glanville, D. N., Naiman, D. Q., Waanders, C. & Shaffer, S. (2005). The Relationship Between Parenting Stress, Parenting Behaviour and Preschoolers' Social Competence and Behaviour Problems in

- the Classroom. *Infant and Child Development*, 14, 133-154.
<https://doi.org/10.1002/icd.385>
- Bağçeli Kahraman, P. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Sürecine İlişkin Anaokulu Öğretmenlerinin ve Annelerinin Görüşleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 3-20.
- Büyüктаşkopu, S., Çeliköz, N. ve Akman, B. (2012). Yapılandırmacı Bilim Eğitimi Programının 6 Yaş Çocuklarının Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi. *Education and Science*, 37(165), 275-292.
- Cristofaro, T. N. & Tamis-LeMonda, C. S. (2012). Mother-Child Conversations at 36 Months and at Pre-Kindergarten: Relations to Children's School Readiness. *Journal of Early Childhood Literacy*, 12(1), 68-97.
- Dirim, A. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Esin.
- Erkan, S. (2011). Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazırbulunuşluklarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Erten, H. (2012). *Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri, Akran İlişkileri ve Okula Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- George, D. & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. Boston: Allyn & Bacon.
- Gülay, H. (2011). Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Okula Uyumlarının Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(1), 139-146.
- Gültekin Akduman, G. ve Akaydın, D. (2016). 6 Yaş Grubu Çocukların Duygusal Zekâlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(22), 368-384.
- Hoover Dempsey, K. V. & Sandler, H. M. (1997). Why Do Parents Become Involved in Their Children's Education? *Review of Educational Research*, 67, 3-42. DOI: 10.3102/00346543067001003.
- Karataş, N. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: Mozaik.
- Kaya, Ö. S. ve Akgün, E. (2016). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okula Uyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(4), 1311-1324.
- Kotil, Ç. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Yeni Başlayan 5 Yaş Çocukların Sosyal-Duygusal Uyum Düzeylerine Annenin Ebeveyn Öz Yeterlik Algısı İle Okul Beklentilerine Uyum Düzeyinin Etkisi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.
- Marsiglio, W. (1993). Contemporary Scholarship on Fatherhood. *Journal of Family Issues*, 14(4), 484-509. doi:10.1177/019251393014004002

- Oktay, A. ve Unutkan, Ö. P. (2003). İlköğretime Hazır Oluş ve Okul Öncesi Eğitimle İlköğretimin Karşılaştırılması. M. Sevinç (Ed.), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar* içinde (s. 25-44). İstanbul: Morpa Kültür.
- Oktay, A. (1983). *Okul Olgunluğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:3089.
- Özgenel, S. (1992). İlkokulun İlk Günlerinde Çocuk. *Yaşadıkça Eğitim*, 24, 5-9.
- Öztürk, A. (2008). *Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim 1. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Polat Unutkan, Ö. (2003b). *Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Standartizasyonu*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Seven, S. (2011). Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 29-42.
- Şengönül, T. (2013). Sosyal Sınıfın Boyutları Olarak Gelirin, Eğitimin ve Mesleğin Ailelerdeki Sosyalleştirme-Eğitim Süreçlerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(167), 128-143.
- Yavuzer, H. (2005). *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yazıcı, Z. (2002). Okul Öncesi Eğitimin Okul Olgunluğu Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/155-156/yazici.htm sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, Y. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocukları İçin Okul Olgunluğu Kontrol Listesinin Geliştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yurtsever Kılıçgün, M. (2017). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Annelerinin Öz Yeterlilik Durumlarının İncelenmesi. E. Babaoğlu, E. Kıral, A. Çilek ve F.G. Yılmaz (Ed.), *Eğitime Farklı Bakış* içinde, (s. 91-100). Ankara: Eyuder.